

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

כ' טבת התשפ"ב
שנה ט'

פרשת שמות

גיליון 413

ואלה שמות

ביום מן הימים עמד רבי מאיר ליהמן, רבה של קהילת החרדים במיינץ, לנסוע עם שניים מראשי קהילתו, לפגישה עם ראש ממשלת גרמניה בנוגע לענין חשוב של הקהילה. הפגישה החשובה, אשר תוכננה זמן רב מראש, נועדה לשעה אחת עשרה בבוקר, וכיון שידע הרב ליהמן שנסיעה לעיר הבירה ברכבת לוקחת כשעה, סיכם עם ראשי הקהילה, שיצאו יחדיו ברכבת העומדת לצאת בשעה שמונה ארבעים וחמש בבוקר. הרב ליהמן השכים קום באותו בוקר, ולאחר התפילה פנה לאכול ארוחת בוקר חפוזה בטרם יצא הוא למסע. כשסיים לאכול, לבש את מעילו העליון, ועמד לצאת אל העגלה אשר המתינה לו בחוץ, והיתה אמורה לקחתו לתחנת הרכבת.

בטרם הספיק לצאת מן החדר, שמע הוא קול נרגש מבעד לדלת: "אני חייב לדבר דחוף עם הרב!". אך בני הבית השיבו לו כי "לא תוכל לדבר כעת עם הרב, הוא נוסע עכשיו, ויחזור רק מחר". אך הזר התעקש כי לא ניתן לחכות למחר ומדובר כאן בשאלה של פיקוח נפש". כששמע הרב ליהמן שמדובר בעניין של פיקוח נפש, פתח מיד את הדלת והזמין את הזר להיכנס אל החדר נכנס איש מבוגר, והרב שאלו: "מה העניין?". השיב לו האיש: "כבוד הרב אולי לא מכיר אותי, אולם אני מכיר היטב, לפני זמן רב זכיתי לשמוע את דרשתו..." "אדוני, תסביר לי בבקשה, ומה?", אמר לו הרב בחיפזון, "אני חייב לנסוע מיד! התעכבתי רק משום שהבנתי שמדובר בפיקוח נפש". השיב הזר: "רציתי לספר רק עד כמה עוררה בי דרשתו אמון בו, ולכך באתי כעת עד לכאן. כעת ישמע כבודו למה באתי אליו. עשרים וארבע שנים חייתי עם אשתי המנוחה, עד ש... אוי רבי, איזו אשה מיוחדת היתה היא..."

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחופזה ממקומו וניגש לדלת. להוותו, נעמד האיש מלאו קומתו וחסם את הפתח. "הלא אמרתי לרב שמדובר בפיקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?". ביקש הרב לדעת במה כל העניין פיקוח נפש שהוא אמור לאחר את נסיעתו החשובה. החל האיש את סיפורו: "ובכן, נסעתי לאמריקה לאור בקשת בני שאדור לצידו לעת זקנותי, כמה סבל בני זה במהלך המלחמה, אבל על כך אאריך הדיבור במועד אחר... בתי אמנם גרה כאן בגרמניה, ואף היא ביקשתני לדור לצידה, אך בני הוא עשיר גדול, ובכן, נסעתי לאמריקה באניה, הנסיעה היתה נוחה, זכינו אפילו לקדש את הלבנה על האניה, אבל כבודו ממחר מה מאריך אני בדיבורים, החיים באמריקה לא מצאו חן בעיני, ועל כן שבתי לגרמניה, ואז שמעתי את הדרשה ההיא. כשחזרתי נולד בן לבתי, זו שכזכור דרה כאן. כובדתי בסנדקאות, הכל היה מוכן לברית, אך לפתע איבד התינוק את נשימתו". "זה סיפור מאד מצער" - אמר הרב ליהמן - "אך במה יכול אני להועיל?"

המשיך הזר בסיפורו: "לפני שבוע ילדה בתי בן אחר". שאלו הרב: "באם באת להזמין אותי להיות סנדק, אני לא יכול להיות מחר סנדק, כי כפי שהנך רואה אני יוצא לדרך ארוכה". מיד ענה האיש: "לא, לא באתי להציע לרב סנדקאות! מחר - עומד הוא להיכנס בבריתו של אברהם אבינו, איך נקרא לילד?". ענה הרב תוך שהוא מדלג במדרגות בחיפזון וקופץ לתוך העגלה, "תקרא לו: יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון". כצפוי, כשהגיע הרב לתחנת הרכבת, לא נותר לו אלא לשמוע את שאון גלגליה המתרחקים. הוא שב לאחוריו בייאוש, וגילה את שני ראשי הקהילה אשר ביכרו שלא לנסוע בלעדיו. הרכבת הבאה היתה אמורה לצאת רק בשעה אחת עשרה - שעה שבה אמורה היתה הפגישה להיות בעיצומה. למרות זאת נדברו הם לשוב לתחנה בסמוך למועד זה, תוך תקווה שיקבלם ראש הממשלה במועד מאוחר יותר.

מששבו לתחנת הרכבת גילו המוני בני אדם נרגשים הסובבים בתחנה. מה קרה? אסון מחרדי! הרכבת שיצאה בשמונה ארבעים וחמש ירדה מהפסים, לא ידועים כרגע פרטים מדויקים, אך ישנם ודאי כמה עשרות הרוגים. אותו איש זר היה בעצם שליח ההשגחה להצילם! ברכבת של השעה אחת עשרה הגיעה המשלחת בשלום לעיר הבירה. ראש הממשלה הסכים לקבלם בשעה מאוחרת יותר, מתוך שחשש קודם לגורלם, משום שידע שאמורים היו הם לנסוע ברכבת שירדה מהפסים, האזין כעת לדבריהם ביתר תשומת לב, והענין שלשמו הגיעו סודר במהרה על הצד היותר טוב.

שנים עברו, הרב ליהמן הספיק כבר לשכוח מהמעשה, והנה ביום אחד, מגיע אל ביתו של הרב יהודי לא מוכר, יחד עם בנו - נער בר מצוה. "כבוד הרב" אומר האיש, "באתי בזה להזמין לשמחת בר המצוה של בני זה, שחי בזכות עצתו החכמה". לקח הרב לביתו כמה דקות להיזכר, אך משנזכר - הסכים למרות הטרחה לבוא לשמחה, מתוך רגשות הכרת הטוב על הנס שארע עמו באותו היום. באולם גילה הוא את הזקן, זורח מאושר: "הנה כבוד הרב, זהו נכדי היקר יעקב משה אהרן דוד יהונתן גבריאל לייב! ב"ה זוכים אנו כעת לשמחת בר המצוה שלו! רבותו!", קרא הזקן תוך שהוא מפנה פניו לנוכחים, "זהו האיש שהציל את חיי נכדי".

"אבל למה?" שאל הרב, "למה קראתם לילד בשמות רבים כל כך?". ענה לו כביכול מתנצל: הרי הרב בעצמו ציוה כן! נחון אני ב"ה בזיכרון טוב, זוכר אני היטב אף את דרשתו של הרב לפני שנים רבות, ויכולני לחזור עליה לפניו בעל פה... כעת כבר היתה לרב ליהמן סבלנות, להקשיב במשך שעה ארוכה לכל סיפוריו של הזקן על הקורות עמו בכל ימי חייו".

בבחירת שם לרך הנולד יש להקפיד על צירוף אותיות היוצר שם טוב, בעל משמעות חיובית ומועילה. ובעיקר, שם שיישע לילד לחיות חיים טובים, אמיתיים ונכונים יותר. וכמו שמסופר בזוהר שהיה אחד ששמו אלעזר ונעשה בעל תשובה גמור. ואמרו לו החכמים ששמו גרם לו שהאל-עזרו. מבואר מדרש: "רבן שמעון בן גמליאל אומר: הראשונים, על ידי שהיו משתמשים ברוח הקדש, היו מוציאים (קובעים) את שם הילד) לשם המאורע. אבל אנו, שאין אנו משתמשים ברוח הקודש אנו מוציאים לשם אבותינו (קובעים) את שם ילדינו על שם אבותינו הצדיקים. כדי שכשם ששםם סייעם להצליח בחייהם כך יועיל לילד הנולד". ובספר חסידים מבואר שבעצם הקריאה לילד על שם אדם טוב ומצליח, ניתן לקשור ולכרוך את גורלו של הילד לגורלו המוצלח של אותו אדם. הנה לשוננו: "יש אדם שכל הנקראים בשמו יצליחו לגדולה. וזהו שאמר יעקב אבינו: ויקרא בהם שמי ושם אבותי".

מסופר על זוג שאחר שנים רבות נולד להם בן. ואז החלו הוויכוחים, האשה מתעקשת ששם הרך הילוד יהיה על שם אביה ז"ל בעוד שהיא בא באותה דרישה, שם הולד על שם אביו ז"ל. לאחר שלא הגיעו להסכמה בנידון, החליטו ללכת לרב. שואל הרב את אבי התינוק, "מה השם שאתה רוצה לקרוא לבנך?". אומר האב, "אני רוצה שיקראו לבני משה". עכשיו שאל הרב את אם התינוק "מה השם שאת רוצה שיקראוהו?". תשובתה הייתה, משה. הרב לא הבין על מה הוויכוח. ענה לו האב: "אבא שלי היה תלמיד חכם ידוע ולכן רצוני להנציח את זכרונו, בעוד שחמי ז"ל, אבי אשתי, אני מעדיף לא לדבר לשון הרע"... אחרי מספר דקות אמר להם הרב, יש לי החלטה עבורכם. קודם כל התינוק יקרא "משה" ובעוד 81 שנה נדע על שם איזה סבא הוא באמת נקרא.

הצורף

זמני השבת

- 3:39 הדלקת הנרות:
- 3:54 מנחה וקבלת שבת:
- 9:45 פירות טיש:
- 6:54 עלות השחר:
- 8:06 הנץ החמה:
- 8:00 דף היומי:
- 9:00 שחרית:
- 10:03 - 9:27 סופ"ז ק"ש:
- 3:55 מנחה וסעודה ג':
- 4:55 מוצאי שב"ק:
- 5:09 מוצאי שב"ק ר"ת:
- 6:00 אבות ובנים:
- 7:00 דף היומי:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת הגליון 'דברי חיים' להצלחה ולסיד"ש בכל הענינים או להנצחת קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

הדפסת הגליון והפצתו

לעי"נ

האשה החשובה

והכבודה מרת יהודית

חנה מקסוול ע"ה בת

הר"ר שלמה וויט צ"ל

נלב"ע כ"ז ניסן

התשנ"ב

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו:

יש לדקדק למה כתב ואלה דמשמע שמוסיף על ענין ראשון, והלא ספר שמות הוא ספר חדש, עוד יש להבין לשון הקרא הבאים דמשמע לשון הוה הול"ל אשר באו לשון עבר, ובפרט דאח"כ כתיב איש וביתו באו לשון עבר, וכחז הכלי יקר דבאמת היו שני ביאות למצרים, א' כשבאו בפעם הראשון עם יעקב אביהם ואז באו בדרך כבוד וכמו שמצינו בסוף פרשת ויגש שפרעה קרבם ונתן להם מיטב הארץ לשבת בה, ולא הרגישו ענין הביאה למצרים בכל התוקף רק כמו משנה מקום, אבל אחר מיתת יוסף ואחיו והתחיל השיעבוד בתקפו, הרגישו שאין זה רק שינוי מקום בעלמא אלא ירידה נוראה מארץ ישראל למקום שפל ונבזה וגלות מר, לכן היה אז בבחינת ביאה חדשה לארץ מצרים, לכן כשמתחיל התורה פרשת גלות מצרים, לאחר שהביא מיתת יוסף בסוף פרשת ויחי, בהמשך מזו היה ביאה חדשה לארץ מצרים, לכן כתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים שלאחר מיתת יוסף הרגישו שבאים עכשיו למצב חדש של גלות, את יעקב מה שבאו עם יעקב זה ענין עבר, כי הביאה עם יעקב היה ביאה שונה לגמרי, ועכשיו התחיל ביאה חדשה של גלות מצרים, ומיושב דיוקים הנ"ל.

הבאים מצרימה:

הנה"ק מהר"ד מעב"ל ז"ל פי דלכך כתיב הבאים בלשון הוה, להורות שבכל ימי הגלות צריכים להרגיש שרק עכשיו באו ולא יתיימש מאורך הזמן של הגלות, דבדרך כלל בתחילת הגלות בודאי מרגישים יותר השייכות לחזור להמקור, ולכן מצרים מתחיל במ' פתוחה ומסיים במ' סתומה להורות שיותר בקל להיכנס למצרים מלצאת ממצרים, שכיון שנכנס בתוכה קשה לצאת, ולכן בני הרגישו תמיד במ' הראשונה שהוא פתוחה אבל לא נכנסו לתוכה.

וזה ביאר דברי רש"י דאעפ"י שמנאן בחייהן חזר ומנאן במיתתן הוודיע כמה חיבתן שנמשלו לכוכבים שמוציאן ומכניסן במספר שמותם, דכלל ישראל אף שבהם בבחינת מיתה דהיינו בשפל המצב מחמת תוקף הגלות, מ"מ הקב"ה מחבבן ומונה אותן ככוכבים, ורש"י כתב על ואלה שמות הוודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים, כתב נשפת אמת "להודיע" הכונה שיש כאן הודעה מיוחדת על תפקיד כלל ישראל במשך הגלות, כמו שהכוכבים תפקידם להאיר בחשכת לילה, וביתר חושך האור יותר חזק, כן בני ישראל אפילו בחשכת הגלות אין להם להתיימש אלא להאיר באור התורה, וכפי גודל החושך יש להתחזק יותר באור התורה, כי הוא מאיר בחזקה, ועי"ז יוכל להחזיק מעמד.

בני ישראל וגוי את יעקב איש וביתו באו:

התחיל בישראל וסיים ביעקב כתב החפז חיים שהתורה מדגישה כי רק משום שירד יעקב אבינו ג"כ למצרים היה אפשר להשבטים עם משפחתם לירד עם ישראל סבא, אבל בלא יעקב אביהם לא היה אפשר להם להחזיק מעמד וללחום נגד ערות מצרים, כי יעקב אבינו הכין את עצמו בהיותו בבית לכן לידע איך להחזיק מעמד במקום צער, וכשביל זה נקרא ישראל כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, לכן כתיב את יעקב בשביל שהיו עם יעקב ממילא איש וביתו באו, היו יכולים לבוא איש וביתו, וכן ביוסף נראה לו דמות דיוקנו של אביו כנ"ל.

איתא נפסיקתא: אם מבקש אתה לידע כמה מנין של ישראל יש רמז מראשי תיבות של השבטים, ר' של ראובן מאתים אלף, ש' של שמעון שלש מאות אלף, נ' של נפתלי חמשים אלף, י' שבראש השמות יהודה יוסף יששכר שלשים אלף, ז' דזבולון שבעה אלף, ג' דגד שלש אלף, ב' דבנימין שני אלפים, א' דאשר חד אלף ד' דן ארבע אלפים, סך הכל חמש מאות ותשעים ושבעה אלף, ואותם ג' אלפים שהם חסרים רמז לאותן שנפלו בעגל ושבט לוי אינן בכלל פקודי בני ישראל.

ויקם מלך חזק אשר לא ידע את יוסף:

פרש"י עשה עצמו כאילו לא ידע, ויש להבין מה איכפת לי אם ידע את יוסף או לא, ואולי באמת לא ידעו, אלא המתבונן בפרשת יוסף ואחיו רואה בחוש שמי שרצה להרע לאחר אף אם ישתדל בכל השתדלות שבעולם להרע להשני, אינו יכול לעשות נגד רצון ה' והראיה כי האחים חשבו תחבולות שונות מה לעשות עם יוסף או להרגו או למכרו כעבד, ולבסוף לא די שנשאר חי אלא נעשה מלך ושליט גדול, והאחים היו כמו עבדים לו, וכן אשת פוטיפר רצה להרע לו וכן שר המשקים באמרו נער עבד עברי שהאדם חושב שהוא יכול לעשות לאחריהם זה רק דרך ארעי אבל רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, וכן אם היה המלך חדש חושב ולומד ממעשה יוסף, שאף אם ירע לבני ישראל אבל לבסוף לא יוכל להם ויהיה לבני ישראל גאולה ונצחון על מצרים בודאי לא היה מתחיל לשעבד בני ישראל, וכמו שאנו רואים שהגאולה בא ע"י משה שניצול דוקא ע"י בת פרעה, אבל עשה עצמו כאילו לא ידע המעשה יוסף, ולא למד מוסר השכל ולכן רשעתו גבר עליו.

או יאמר שלא ידע את יוסף לא הכיר טובה ליוסף שהציל את כל מצרים, והקליפה של מצרים לשון מיצר שחושב על עצמו ולא על אחרים, וענין יציאת מצרים הוא ההיפוך להכיר טובה, ומשה נקרא בשם זו כל ימיו שבזה הכיר טובה לכת פרעה שמשך אותו מן המים.

כתב נשפתי מהר"ש דיש ליישב דברי רש"י לפי המבואר להלן בפרשה וראיתם על האבנים אם בן הוא והמיתן אותו, וקשה על הלשון דהול"ל כי יולד זכר תמיתו אותו, אלא פרעה ידע שרציחה הוא א' מהג' עבירות שהוא ביהרג ואל יעבור, ובודאי המילדות יסכימו להרוג את עצמם ולא יהרגו ילדי ישראל ח", אמנם על הריגת עובר ליכא חיוב יהרג ואל יעבור בישראל כי עובר רק בלאו, אבל עכו"ם חייב מיתה על הריגת עובר [עי' חולין דף ל"ג]. לכן חשב פרעה שכיון ששפרה ופועה הם ישראלים א"כ אף שלא יקיימו ציווי בנוגע להריגת ילדים אבל על הריגת עובר דליכא בזה יהרג ואל יעבור בודאי יקיימו דבריו כי יראו ממנו, ומשום כך אמר וראיתן על האבנים בשעה שהיא יושבת על המשבר ועדיין לא נולד הוולד אז תהרגו את העובר, אמנם ידוע שקודם מתן תורה היו להם דין בן נח לחומרא, וכיון שדינם כנכרי א"כ חייבין על רציחת העובר ג"כ ויהרגו ולא יעברו, אבל פרעה עשה עצמו כאילו לא ידע שיטת יוסף שדינם כבני נח, אלא אמר להם שדינם כישראל ולכן ציום על הריגת עובר, אבל הם לא שמעו לו אלא ותחיין את הילדים ומסרו נפשם אפילו על חיי עובר.

הבה נתזכמה לו:

קצת קשה דהול"ל להם לשון רבים, וי"ל דקאי על כח כלל ישראל הנקראים בשם שבעים נפש, נפש אחת ושורש אחת חז"ל [הובא ברש"י פרשת וארא ו' ט"ז] למה נימנו שנותיו של לוי שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שיעבוד, והנה בבוא לוי למצרים היה בן 43 שנה [עי' אבן עזרא שמות ב' ב' שהביא חשבון זו] וימי שנותיו היו 137 שנה, נמצא שבמצרים חי 94 שנה, ובני ישראל היו במצרים 210 שנה פחות 94 שנה של חיי לוי נמצא שכל זמן השיעבוד היה 116 שנה, ומשה רבינו היה בן שמונים שנה כשיצאו מצרים, נמצא ממיתת לוי עד שנוולד משה רבינו היה 36 שנה [דהיינו בין 116 לשמונים שנה של משה], וזה מה שרמז כאן הבה נתזכמה לו לאותן ל"ו שנה קודם שנוולד משה נעשה תחבולות שלא יהיה ח"ו מי להושיע.

ובני ישראל פרו וישרצו וגוי:

וכי רש"י מלמד שנוולדו ששה בכרס א', נספר אנשים לתורה הציא שמשכיל א' צחק לפני הגר"ל גאלול ז"ל ואמר איך ידעו חז"ל לומר דבר מוגזם כזה, בשלמא מה שנכתב בתורה אי אפשר להכחיש אבל להמציא דברים אלו איך שייך, ות"ל לו הגאון הנ"ל ראשית כל אנו מאמינים שחז"ל הק' ידעו הכל במסורת מדוייקת,

אמנם בלא"ה יש ראייה מוכרחת בתורה דנולדה ששה בכרס א', כי בפרשת במדבר במספר הבכורים היו קצת יותר מכ"ב אלף, מבן ל' יום ולמעלה, וכמה בני ישראל היו, הלא מבן כ' עד בן ס' היה ס' רבוא, וביחד עם פחות מכ' ויותר מס' בודאי היו כשני מליון וחצי, נמצא שהיו כ"ב אלף בכורות כנגד שני מליון וחצי זכרים, ואיך זה שייך אם לא נאמר שבכל המשפחה היו כששים או יותר זכרים, ובודאי נולדו ששה בכרס א', והוא הפלא ופלא!

וימררו את זרעיהם בעבודת קשה:

החכם כזי פי' שטעמי הניגונים הם קדמא ואזלא, כי קושי השיעבוד השלים שלא היו צריכים להמתין 400 שנה אלא 210 וע"י וימררו את חייהם קדם הגאולה ואזיל [מלשון בא] במהירות יתירה, ויש לרמז קדמא ואזלא בגימטריא 190 שזה נלקח ממספר 400 ונשאר ר"י.

ויאמר פרעה מלך מצרים למילדות העבריות אשר שם האזות שפרה ושם השנית פועה ויאמר בילדכן את העבריות וגו':

ולכאורה ויאמר השני מיותר הוא דהלא התחיל באמירה אליהן, וכתב צבני יקטכך דידוע מה שאמרו חז"ל אשר א' מהדברים שעמד בזכות ישראל במצרים היה שלא שינוי את שמם ונקראו בשמות יהודיים, ורמז לזה מתחיל הפרשה ואלה שמות בני ישראל וגו', ופרעה ידע מזה ורצה ליקח מהן זכות זו, לכן ציוה לשני המילדות המפורסמות אשר שמם יוכבד ומרים, ואמר להן שישנו שמם לשפרה ופועה שהם שמות מצריות, לכן כתיב ויאמר פרעה למילדות העבריות שישנו שמם לשפרה ופועה, זה היה ציווי א', וממילא לא יעמוד להם זכות שמם היהודי, ואח"כ אמר להן פעם שניה שיהרגו העוברים, ולכן הלהן כתיב ותראן את המילדות את האלקים ולא עשו כאשר דיבר עליהן מלך מצרים והוא לשנות שמם, ותחיין את הילדים זה דבר שני לגמרי.

ויאמר בילדכן את העבריות וגו' ויצו פרעה לכל עמו לאמור כל הבן הילוד היאורה תשליכהו:

יש להבין למה ציוה פרעה בתחילה רק לעבריות ואח"כ שינה דעתו וציוה לכל עמו, וי"ל דדינא דמלכותא דינא הוא כשהמלך עושה דין שוה לכל עמו, אבל כשמחייב רק מקצת העם כפי ראות עיניו אין חיוב לשמוע למלך, והנה פרעה שאל את המילדות למה תחיין את הילדים הלא יש חיוב לשמוע לדבר המלך, לכן השיבו "כי לא כנשים המצריות העבריות" פי' לא גזרת על כל האומה בשוה [דיסקרימינאטישען בלע"ז], ממילא אין חיוב לשמוע לדינא דמלכותא, מיד ויצו לכל עמו כדי שיהיה דבר השוה לכל.

ויהי כי יראו המילדות את האלקים וגו' ותחיין את הילדים:

יש להבין האם מי שאינו רוצח כבר נקרא ירא שמים הלא כל איש פשוט לא יהרוג תינוק בן יומו, ולמה כתב התורה עליהם שהיו יראי אלקים, וי"ל שהיה להם ברירה שלא להיות מילדות, וממילא לא יצטרכו להיות מורדות במלכות, והיה יכול להיות להם מנוחה ושלוה ומה להם לצרה הזאת, אמנם הם חששו שיבואו אחרות שאינם כמותם, לכן מסרו נפשם להיות מילדות כדי לעשות כל פעולה להצלת נפשם, ומוסר השכל כן שיש הרבה אנשים שיושבים בחיבוק ידיים ואינם רוצים לעשות כלום כי מה להם כל העגמת נפש של עסקנות כידוע, ויש בזה חסרון בחובת האדם בעולמו, אבל מי שעוסק אף שיודע שבשביל זה לא יכירו לו טובה ויהיה לו רק כאבי ראש, ואעפ"כ יודע החשיבות להיות עוסק בצרכי ציבור באמונה, זה נקרא ירא

אלקים.

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי:

לא הזכיר שמו ושם אשתו רק איש סתם, להורות כי כל איש יכול להיות ראוי להוליד וולד כמו מושיען של ישראל משה רבינו אם מקדש עצמו כראוי לכך, ולא יחשבו שמשה היה בן מלאך וכדומה [כמו להבדיל הנוצרים השוטים שאומרים על ישו] שהיה בן מלאך עפ"ל, אלא היה בן איש בשר ודם, וע"י יגיעתו זכה להתעלות כמעלות המלאכים.

ותרא אותו כי טוב:

פכ"ש"י שנולד מהול, ונספר משנת לר"א כתב ראייה לזה דידוע שהמהול נקרא תמים כמו שאמר הקב"ה לאברהם התהלך לפני והיה תמים, והנה ביום שני לבריאת העולם לא כתיב כי טוב, והטעם כתבו חז"ל והובא ברש"י שם כי לא נגמר מלאכת המים, משמע דרק על דבר הנגמר שייך לומר כי טוב, והנה כאן בלידת משה כתיב כי טוב, וע"כ צריכים לומר שנולד תמים דהיינו מהול.

ותצפנהו שלשה ירחים:

הכה"ק מצעלזא ז"ל הק' למה דוקא שלשה ירחים, ותי' בפרשת בהעלותך כ' שמשה אמר להקב"ה אחר חטא השליו: הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם, והנה מזל אדר דגים ומזל ניסן טלה ומזל אייר שור, שזה נכלל באלו ג' דברים שהזכיר משה, ובצדיקים הקב"ה מדקדק כחוט השערה, [ואף שמצינו באשר הוא שם, זה מידת הרחמים אבל לא מידת הדין], ולכן בג' חדשים אלו הוצרך להצפינו, אבל כיון שהגיע לו' סיון, אז הועיל זכות קבלת התורה שעתיד משה לקבל.

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור ותשלח את אמתה:

ואמרו חז"ל שנס נעשית לה ונתגדלה אמתה כמה אמות, והגאון רבי מאיר שפיאל ז"ל היה אומר מה חשבה בת פרעה כששלחה את אמתה הלא לא ידעה שיהיה נס, אלא מכאן למדין שאם אדם צריך לעשות מעשה ישתדל לעשות והקב"ה אם רוצה יגמור את המעשה.

האלך וקראתי לך אשה מינקת:

ואמרו חז"ל שמשה לא רצה להניק מנכרית שהרי היה פה שעתיד לדבר עם השכינה, ונספ"י ע"י עה"ת כ' דבר נפלא דלכך היה משה ערל שפתים מחמת שלקח גחלת כשהיה ילד בבית פרעה והניחו על שפתיו כמבואר במדרש, כי החלב נכרית נפל על שפתיו, ואף שלא רצה להכניסו לתוך פיו אבל על השפתיים נפל, ולכן הוצרך להגעיל את השפתיים שלא ישאר רושם כלל מחלב נכרית, ונשאר משום כך ערל שפתיים כל ימי חייו.

ויפן כה וכה וירא כי אין איש:

פכ"ש"י שאין צדיק עתיד לצאת ממנו, הנה אמרו חז"ל בגיטין דף נ"ז: מבני בנין של המן למדו תורה בבני ברק מבני בניו של סנחריב יצאו שמעיה ואבטליון מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים, וכתב הישועת יעקב הטעם לזה לפי שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה וכיון שעל ידי רשעים הללו נתקדש שם שמים, כמו בנס פורים ובסנחריב הנס שקרה עם חזקיהו וסיסרא עם יעל, לכן זכו שבני בניהם יתגיירו, והנה ע"י שמשה אמר שם המפורש ונהרג המצרי נתקדש שם שמים, והיה ראוי לצאת ממנו איזה צדיק, אבל ויפן כה וכה וירא כי אין איש, ממילא לא היה מי שראה כל המעשה ולא נתקדש שם שמים ע"י השתמשות בשם המפורש, ממילא לא יצא ממנו שום צדיק ולכן

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד זצ"ל

לע"נ

הרה"ח ר' בנימין גייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזנוביץ זצ"ל

היה יכול להרגו.

החילוקי הרי"ס בשלחנו הטהור בליל ש"ק שחל בניטל [שגם בשבת נוהגים מנהג ניטל, וכ"כ שו"ת דברי ישראל וועלץ ח"ב סי' כ"א בשם הרבה צדיקים וכתב שם שהגאון צעל ערוגת הנוסע ז"ל לא אמר בליל ש"ק את מאמרי הזוהר הנדפס בסידורים וכ"כ בספר קדוש ישראל ח"א עמוד קפ"ד שכן נהגו הה"ק צעל להצט צרלל מויזניץ ז"ל]. ששאל פעם כומר אחד את הגאון ר' יונתן אייבשיץ ז"ל הלא כתבו החכמים ז"ל אשר העולם עומד על התורה וא"כ בשעות הללו אשר אינכם לומדים על מה העולם עומד והשיב לו הר"ר יונתן דמנהג ישראל תורה היא ומנהגן של ישראל שאינן לומדין הוא בעצמו התורה שהעולם מתקיים עליו, וכ"כ בספר לב שמח דף פ"ב שהעולם קיים על מנהג ישראל שזה ג"כ תורה, וכ"כ בילקוט מהרי"א עמוד ע"ב משם מהרי"א מזידיטשוב ז"ע וכ"כ בערוגת הנוסע עה"ת פרשת שמות עה"פ ואחר באו דביטול התורה מחמת מנהגן של ישראל תורה היא.

איחא צלמז"ן שמשנה רבינו היה פחות מכן עשרים כשברח ממצרים והיה ששים שנה הולך ממקום למקום וממלכה לממלכה וגם היה מלך בכוש ולבסוף הגיע למדין, והדבר הוא פלא גדול פי שנים, א' לאיזה צורך היה משה רבינו צריך להיות נע ונד ממקום למקום, ובפרט בשעה שהיו כל אחיו במצרים, ושנית למה לא סיפר התורה ממש רק איזה דברים קטנים שהיה רועה צאן וכו', וביאור הדבר ששני דברים אלו היו הכנה להיות מנהיג ישראל, בשעה שחטאו ישראל בכמה עבירות ומשה היה צריך להתפלל, היה משה העבד נאמן של הקב"ה יכול לחשוב איך מרדו בני ישראל נגד ה', והיה חושב אולי היה הקב"ה נותן התורה לאיזה משאר האומות היה יותר טוב, לכן הלך משה ממקום למקום וראה כל האומות העולם, והבחין החילוק בין ישראל לאומות, שאף שבני ישראל חוטאים מ"מ הם עומדים במדרגה הרבה יותר גבוה מאומה"ע, והתורה אינו מספר זה משום כבודן של ישראל [כמבואר ברש"י ריש דברים], והתורה מספר לנו ממש רק כמה דברים על מידת הרחמנות שלו שהיה מושיע ישראל המוכה ואמר לשני אנשים למה תכה רעך והיה מושיע את בנות מדין והיה רועה את הצאן, ללמד שכוחו של משה היה מידת הרחמנות שלו שזה נתן לו הכח להיות רועה נאמן לישראל.

בטעם המנהג שלא ללמוד בליל הניטל, י"א משום אבילות שנוולד בו אותו האיש, כ"כ הגאון צעל קרצן נתנאל ז"ל לילה זו כמו יום שחרב בית המקדש ומטעם זה אסור ללמוד כמו בת"ב עכ"ל וכ"כ בתשובות ח"ס סנדפס צאנורות סופרים מכתבי הח"ס סי' ב' וקובץ תשובות ח"ס הוצאת מכון ח"ס ירושלים סי' ל"א בשם רבו הגדול רבי נתן אללר ז"ל ונדפסו הדברים בשלימות בקונטרס קובץ מכתבים לונדון קובץ ד' תשרי תשנ"ד ז"ל על דבר אשר נשאלתי מאת מעלתו הרמה בענין לאסור ת"ת בליל הגם לא שמעתי טעם מקובל גם מה ששמעתי מאמ"ו מוה"ר נתן אדלער כהן צדק ז"ל הוא אמר הטעם משום אבילות ולכן אסור ללמוד כך שמעתי מאמ"ו הגאון החסיד ז"ל, וכע"ז זה כתב צו"ת הד"ר תנינא להגאון רבי יחיאל מיכל היצנר אות רע"ו הטעם שאסרו בלימוד בתורה דפקודי ה' ישרים משמחי לב ובלילה ההוא ישב בדד וירום כי נט"ל עליו ויען שאין אנו שורין בשמחה לכן אסור בלימוד כמו אבל שאסור בתורה מטעם זה וסיים ואז לעתיד לבוא ימלא שחוק פינו בב"א

ויאמר אל תקרב הלם על זעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא:

וכי צמחש כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים, ויש להבין מהו ענין זו של איסור נעילת הסנדל, ובספר צלר יוסף כתב לבאר בהקדם המבואר צסידור שער השמים ולצעל השלה"ק ז"ל על ברכת שעשה לי כל צרכי שניתקן על נעילת הסנדל כמבואר בגמ' ברכות, ויש להבין השייכות, והביא בשם רבו המהרש"ל שהענין הוא כפי מה שאמר דוד המלך ע"ה במעלת האדם, ותחסרהו מעט מאלקים תמשילהו במעשה ידך כל שתה תחת רגליו, פי' שהקב"ה ברא העולם בשביל האדם והוא מושל בדומם צומח ובעלי חיים, נמצא שהכל תחת רגלי האדם, ולכן כשלוקח האדם מעור הבהמה לעשות מנעלים למדרך כף רגליו, הוא מראה מזה שהקב"ה נתן לו העולם שהוא ימשול בעולם, ולכן מברך ע"ז שעשה לי כל צרכי, ולפי"ז מובן שבמקום שנגלית השכינה אסור להראות שום שררה וגדולה וכמו שאמרו חז"ל אין גדולה בפלטין של מלך, ולכן אסורין בנעילת הסנדל.

י"ל זעליך:

מי שיש לו מנעלים יכול לילך על גבי אבנים קטנים ואינו מרגיש, אבל בלי מנעלים מרגישים אפילו אבן הכי קטן הנמצא על הדרך, כן המנהיג את ישראל צריך להשליך את הנעל, דהיינו שלא ילך בגדולות כאילו אינו מרגיש אלא צריך ולהרגיש שהוא דורך על גבי אבנים קטנים, ולדקדק ביחסו עם אחרים.

לא תאספון לתת תבן לעם:

הבית ישראל פי' למה לא הכביד העבודה עליהם עי"ז שיעבדו עוד שעות, ות' שיותר עבודה בכמות אפשר להתגבר על זה אבל דאגה איך ימצאו קש זה משנה כל המציאות של מחשבת האיש, ולאמו"ר הוסיף שלכך כ' לא "תאספון" בא' לשון אסיפה, כי דאגה בלב איש ישיוחנה, וגם זה לא רצה אותו רשע.

ליל הניטל: צספר אולר יד החיים אות פ"ח כתב צס המהרש"א שלא למד באותו לילה וכ"כ היענ"ץ בספר התאבקות שכתב שבהגיע ליל כותי הוא ניטל אפי' גאוני ארץ בטלים מלימודם. ובספר שיח שרפי קודש חלק א' אות תקכ"ב כתב שאמר

מעומק לבבנו נביע את מיטב ברכותינו ואיחולינו אל מעלת ידידנו היקר והדגול, רודף צדקה וחסד, מלא במדע ובחכמה בתורה וחסידות, כביר המעש בפעולותיו המרובות למען הכלל והפרט, מוסר נפשו עבור כלל ישראל בכלל ועניי העיר בפרט ומקריין בהם קרן של שבת, כבוד ידידנו **ר' בנימין משה בלייער** הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהיכנס בנו הבה"ח **אפרים פישל** נ"ו לעול תורה ומצוות בשעטו"מ היא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא שיזכה לראות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח במידה מרובה וגדושה מתוך חדווה והרחבת הדעת ומתוך בריות גופא ונהורא מעליא לטובה ולברכה, "הוא יגאל אותנו בקרוב". "כן יהי רצון ונאמר אמון" (בגימטריה בנימין משה בלייער).

הודעה לקהל אנ"ש
בכל ימי השובבי"ם ביום שלישי בערב בשעה 9:15 תתקיים שיעור הלכה למעשה בהלכות טהרה ע"י מורינו הרב שליט"א
יש להביא שולחן ערוך יו"ד ח"ב

לע"נ
הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין בינוש וזנבים זצ"ל
אשר הלך לעולמו לאחר שהזכך ביסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פ'ר' שמיני לסדר 'בקרובי אקדש' - בו ניסן תשע"ז